

Verklarende fiche voor het
duurzaam aankopen van
brandblusapparaten

Datum: November 2019

inhoud

A	Inleiding tot de gids & richtlijnen voor het bestek	3
	1. Over deze productfiche	4
	2. Voor wie is deze fiche?	5
	3. Waarom duurzaam aankopen?	6
	4. Stap voor stap	7
	5. Duurzaamheid in de wetgeving overheidsopdrachten	9
	6. Voorwerp van de opdracht	12
	7. Selectie- & uitsluitingscriteria	13
	8. Gunningscriteria	14
	9. Technische specificaties	16
	10. Bijzondere uitvoeringsvoorwaarden	17
	11. Sociale aspecten in overheidsopdrachten	18
B	Duurzaamheidscontext	19
	1 Scope: brandblusapparaten	20
	2 De markt - feiten en cijfers	21
	3 De markt - trends	28
	4 De duurzaamheidsimpact	30
	5 Beschikbare keurmerken op de markt	40
	6 Adviezen voor aankopers	44

deel A

Inleiding tot de gids
& richtlijnen voor het bestek

1

OVER DEZE PRODUCTFICHE

De federale overheid wil haar consumptie meer innovatief, sociaal, ethisch en ecologisch verantwoord maken via haar koopkracht. Op die manier wil zij bepaalde beleidsdoelstellingen realiseren en het goede voorbeeld geven. Deze fiches zijn gericht op het inspireren en informeren van publieke aankopers bij het professioneel verduurzamen van overheidsopdrachten.

De productfiches vormen een instrument van het federale beleid voor duurzaam aankopen zoals uitgebreid werd beschreven in de [omzendbrief van 16 mei 2014 of de meest recente regelgeving](#).

De federale aanbestedende instanties dienen bij het lanceren van een overheidsopdracht rekening te houden met de impact op milieu-, sociale en economische aspecten. Die beoordeling moet ambitieus maar realistisch zijn en zoeken naar een evenwicht tussen de drie pijlers van duurzame ontwikkeling.

Elke productgroep heeft andere impacten en risico's op vlak van duurzaamheid. Deze productfiche legt het accent op de belangrijkste impact die u als aankoper kan realiseren binnen de specifieke productgroep en bieden u achtergrond over de criteria die impact kunnen creëren.

Verder vinden aankopers in deze fiche alle relevante informatie met oog op het verduurzamen van hun bestek: nieuwe trends op de markt, praktische instrumenten en tools, objectieve criteria voor het integreren van duurzaamheid in bestekken en indicaties over mogelijke bewijsvoering door de leveranciers.

Tot slot wil de federale overheid een krachtige inspiratiebron aanbieden aan alle overheden die duurzaamheid willen integreren in hun aankoopprojecten, maar onvoldoende tijd en middelen hebben om dit onderzoek en analysewerk binnen hun eigen diensten te verrichten.

2

VOOR WIE IS DEZE FICHE?

Deze informatie is waardevol voor elke overheidsorganisatie die duurzaamheid stap voor stap wil integreren in haar diverse overheidsopdrachten en aankoopprocessen. De informatie in de fiche is dan ook toegankelijk voor alle professionals actief op vlak van duurzaam aankopen, ongeacht de maturiteit van de organisatie en de rol in het aankoopproces.

Deze fiche is in eerste instantie gericht aan alle aankopers binnen de federale overheid, maar biedt tegelijk waarde aan elke institutionele aankoper onderhevig aan de Belgische wetgeving overheidsopdrachten. De doelgroep is ruim en gaat van regionale, provinciale, lokale overheden tot universiteiten, ziekenhuizen, scholengroepen en culturele of andere gesubsidieerde organisaties.

Meer specifiek is deze fiche toegankelijk voor alle betrokken actoren bij het aankoopproces: beleidsmedewerkers, aankopers, duurzaamheidsexperten, milieuambtenaren, sociale regisseurs, juristen enz.

Deze fiche is toegankelijk voor alle betrokken actoren bij het aankoopproces: beleidsmedewerkers, aankopers, duurzaamheidsexperten, milieuambtenaren, sociale regisseurs, juristen, etc.

Ook meer en meer commerciële aankopers hebben interesse in duurzaam aankopen. Via deze productfiches kunnen potentiële leveranciers inzichten verwerven in hoe de overheid binnen haar aankoopbeleid inzet op duurzaamheid. Het kan hen uiteraard ook inspireren voor het verduurzamen van hun eigen aankoopbeleid.

3

WAAROM DUURZAAM AANKOPEN?

Overheidsaankopen zijn goed voor 14% van het Bruto Nationaal Product in Europa¹. Met deze gigantische koopkracht om duurzame producten, diensten en gebouwen aan te kopen kan de overheid de markt doen verschuiven in de richting van innovatie en maatschappelijk verantwoorde productie en consumptie. Wist u dat uw aankoopdossier een hefboom is voor een duurzame transitie van de economie?

Overheden hebben een belangrijke voorbeeldfunctie en zijn vaak de eerste grote aankopers van duurzame producten, diensten en gebouwen. Op die manier steunen zij de verdere ontwikkeling van deze markten.

Duurzaam aankopen helpt overheden ook bij het realiseren van hun strategische doelstellingen. Zo kunnen zij via aankoop bijdragen tot het reduceren van broeikasgassen en negatieve milieupacten, kansen bieden aan mensen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt of samenwerking mogelijk maken met bedrijven die personen met beperkingen tewerkstellen. Tenslotte kunnen zij extra zuurstof geven aan kleine en middelgrote bedrijven of innovatieve producten en nieuwe (duurzame) business modellen stimuleren als eerste grote klant.

De perceptie dat duurzaam aankopen duurder is vaak niet terecht. Duurzaam aankopen is anders gaan denken over aankoopbehoeften en dit kan leiden tot minder aankopen of anders aankopen, vaak met positieve impact op de totale kost van het aankoopproject.

1 <https://bit.ly/2wPiASn>

Vanuit al deze invalshoeken (ecologisch, economisch, sociaal en ethisch) wordt duurzaam aankopen ook wel maatschappelijk verantwoord of strategisch aankopen genoemd.

Laagste totale kost of prijs?

De kost van de gewenste goederen, diensten en werken reikt meestal verder dan enkel de aankoopprijs. In de nieuwe wet van 17 juni 2016 wordt het ook mogelijk om levenscycluskosten mee te nemen in een procedure. Dit zijn de kosten gedurende de levenscyclus van een product, dienst of werk, zoals de aanschafprijs, de gebruikskosten en de kosten volgend uit het einde van de levenscyclus, zoals inzamelings- en recyclingkosten. Het wordt zelfs mogelijk om nog verder te gaan en de kosten die te wijten zijn aan externe milieueffecten mee te nemen. Dit kan indien ze gelinkt zijn aan het voorwerp van de opdracht én objectief meetbaar zijn.

4

STAP VOOR STAP

- 1 voorbereiding
- 2 marktonderzoek
- 3 opmaak bestek

Als aankoper staat u voor de grote uitdaging om duurzaamheid mee te nemen in alle stappen van het aankoopproces. Het is een misvatting dat duurzaam aankopen begint en eindigt met het integreren van duurzaamheidscriteria in een bestek. Duurzaam aankopen is eigenlijk een proces en een andere manier van denken over aankopen. Alles begint met een goede voorbereiding! In het schema vindt u de 3 grote stappen voor u begint met specificeren.

Duurzaam aankopen doet u niet alleen

Verschillende aankoopdiensten organiseren het aankoopproces op een andere wijze. De term 'aankoper' is een overkoepelende term die in de praktijk verwijst naar een samenwerking tussen juridische experts overheidsopdrachten, interne klanten, milieu- en sociale experts enz. Aan het begin van het aankoopproces is het van belang de juiste competenties te verzamelen om samen na te denken over volgende vragen: Wie zijn de klanten van deze opdracht en wat is hun behoefte? Vanuit welk strategisch kader vertrekken we? Welke interne stakeholders beschikken over de juiste expertise op vlak van duurzaamheid en duurzaam aankopen en hoe creëer je intern draagvlak om hen te betrekken?

Hebben we externe expertise nodig om de juiste keuzes te maken en de impact van onzaankoop in kaart te brengen?

Wat is de aankoopbehoefte nu écht?

Het is vaak taboe maar duurzaam aankopen start met de vraag: Wat hebben we nu echt nodig? Nodig uw (interne) klanten uit en denk samen met hen na. Staan ze open om de aankoopbehoefte eens 'out-of-the-box' te bekijken en misschien te herdefiniëren zodat het makkelijker wordt om duurzaam aan te kopen? Hebben we dit wel nodig? Of kunnen we misschien een alternatief product voorstellen dat én innovatiever én duurzamer is? Wie weet kunnen we het product wel huren inclusief een all-in-one dienstverlening?

Ken uw markt

Een duurzaam product specificëren zonder marktverkenning is niet zonder risico's. Het is belangrijk om de ontwikkelingen op de markt te kennen en zicht te krijgen op de oplossingen die reeds beschikbaar zijn bij meerdere leveranciers. Uw potentiële aanbieders kennen de duurzame innovaties in hun eigen sector. Benut deze expertise volop en ga met hen in gesprek.

Specificëren van oplossingen

Aankopers hechten traditioneel veel belang aan technische specificaties. Deze bieden voor de organisatie de 'zekerheid' dat het geleverde product voldoet aan gedetailleerde eisen. Om meer innovatieve en passende oplossingen aan te kopen is het aangewezen meer te denken in functie van een 'oplossing voor de functionele behoeftes'. Een voorbeeld van functioneel specificeren is het aankopen van licht in plaats van verlichtingsinstallaties.

Hoe veilig in gesprek gaan met een leverancier?

Het wordt jammer genoeg te weinig gedaan, maar u mag in dialoog gaan met de markt tijdens de voorbereidingen van een aankoopdossier. Dit kan met individuele aanbieders of via een collectieve marktbevraging. Het is een goede praktijk om zoveel mogelijk marktspe- lers op de hoogte te brengen van uw intentie om de markt te bevragen, zodat zij kunnen deelnemen indien zij dat wensen. Een absolute must is het publiek toegankelijk maken van het resultaat van het marktonderzoek: zorg dat iedereen gelijke toegang heeft tot de informatie die u heeft verkregen tijdens de marktdialoog. Dit kan bv. door het publiceren van een verslag dat publiek toegankelijk is of dat bij het bestek wordt toegevoegd.

5

DUURZAAMHEID IN DE WETGEVING OVERHEIDSOPDRACHTEN

De Belgische regelgeving overheidsopdrachten is van toepassing op alle overheden in België en gebaseerd op Europese regelgeving. Op 17 juni 2016 werd een nieuwe wet inzake overheidsopdrachten (Wet OO 2016) goedgekeurd. Deze wetgeving vervangt de wet OO 2006. Hieronder krijgt u een overzicht van de meest relevante wijzigingen met oog op het duurzaam aankopen van goederen, diensten en werken. Voor nieuws inzake de uitvoeringsbesluiten en de details in de wet verwijzen wij naar <http://www.publicprocurement.be/nl>.

Het naleven van milieu-, sociaal en arbeidsrecht (art. 7 Wet OO 2016)

Ondernemers moeten het milieu-, sociaal en arbeidsrecht naleven volgens het Europees Unierecht, nationale recht of collectieve arbeidsovereenkomsten. Nu wordt ook heel expliciet gemaakt dat zij deze wetgeving ook moeten doen naleven door elke persoon die handelt als onderaannemer in welke fase ook en door elke persoon die personeel tewerkstelt voor de uitvoering van de opdracht. Hierbij wordt rechtstreeks verwezen naar internationale conventies zoals de ILO-conventie. Indien de aanbestedende overheid inbreuken vaststelt kan zij desgevallend maatregelen treffen of een inschrijver uitsluiten. **Zie ook verplichte en facultatieve uitsluitingsgronden in de nieuwe wet OO 2016.**

Het voorbehouden van opdrachten (art.15 Wet OO 2016)

De nieuwe wet stelt dat de toegang tot de opdracht voorbehouden kan worden aan sociale werkplaatsen en aan ondernemers die de maatschappelijke en professionele integratie van gehandicapten of kansarmen tot doel hebben, of dat de uitvoering van opdrachten voorbehouden kan worden in het kader van programma's voor beschermde arbeid, mits ten minste dertig procent van de werknemers van deze werkplaatsen, ondernemingen of programma's gehandicapte of kansarme werknemers zijn.

Het grote verschil t.a.v. de vorige wetgeving is dat de verschillende vormen van sociale economie niet langer gedefinieerd zijn, maar dat er hoofdzakelijk met het 30%-criterium wordt gewerkt.

Het gebruik van keurmerken en labels (art. 54 Wet OO 2016)

Labels en keurmerken kunnen een efficiënt instrument zijn om overheidsopdrachten te verduurzamen. Het gebruik van labels zal zich in de toekomst niet langer beperken tot de bewijsfase, want de nieuwe wet bepaalt dat overheden keurmerken kunnen voorschrijven om besteisen te definiëren. Dit betekent concreet dat de aanbestedende overheid een specifiek label of keurmerk voorschrijft ter definitie van de eisen, op voorwaarde dat andere gelijkwaardige keurmerken en andere geschikte bewijsmiddelen ook worden aanvaard. Belangrijk is dat dit zowel toegelaten is in de technische specificaties als in de gunningscriteria en de uitvoeringsvoorwaarden en dat er hiermee nu ook ingezet zal kunnen worden op sociale of andere kenmerken (momenteel ligt de focus vooral op milieukeurmerken). Belangrijke randvoorwaarde is dat het moet gaan om betrouwbare labels en dat de onderliggende keurmerkeisen van het opgelegde keurmerk alleen betrekking moeten hebben op criteria die verband houden met het voorwerp van de opdracht.

Sociale en ecologische gunningscriteria (art. 81 Wet OO 2016)

Ook in de nieuwe wet overheidsopdrachten kunnen sociale aspecten en milieuaspecten via gunningscriteria beoordeeld worden. Daarnaast kan de aanbestedende overheid in de gunningscriteria ook inzetten op een methodologie m.b.t. de bepaling van de levenscycluskosten. Bijzonder belangrijk m.b.t. sociale overwegingen bij overheidsopdrachten is art. 81, §3 die stelt dat het specifieke productieproces en het specifiek proces voor een andere fase van de levenscyclus kunnen beoordeeld worden op basis van een gunningscriterium. Dit biedt veel kansen met oog op het streven naar eerlijke en duurzame handel en het respect van de arbeidsvoorwaarden en mensenrechten in de keten.

Methodologie voor levenscycluskosten (art. 82 Wet OO 2016)

De nieuwe wet stimuleert het gebruik van een methodologie voor het berekenen van de levenscycluskosten. Het basisuitgangspunt is dat het criterium 'prijs' niet enkel verband houdt met de kost van de verwerving, maar met alle kosten die gepaard gaan met het gebruik van het verworven werk/product/dienst. Dit gaat zowel over de verwervingskosten, de gebruikskosten (zoals kosten voor verbruik van energie), kosten voor onderhoud en kosten verbonden aan het einde van de levenscyclus (zoals kosten voor ophaling, ontmanteling of recyclage). De wet laat wellicht ook toe om 'externaliteiten' mee te nemen in de opdracht (CO₂-uitstoot, watervervuilingskosten) voor zoverre deze objectief meetbaar en te moneteriseren zijn.

De nieuwe wetgeving stuurt aan op de ontwikkeling van gemeenschappelijke berekeningsmethoden voor levenscycluskosten, bijvoorbeeld op Europees, nationaal of regionaal niveau.

Innovatie en Innovatiepartnerschap (art. 40 Wet OO 2016)

In enkele gevallen wenst de overheid specifieke innovatieve oplossingen die nog niet op de markt beschikbaar zijn. In de nieuwe wet is een mogelijkheid opgenomen van 'innovatiepartnerschap' waarbij de aanbestedende overheid aangeeft in de opdrachtdocumenten dat er behoefte is aan innovatieve producten, diensten of werken, en dat met de aanschaf van reeds op de markt beschikbare producten, diensten of werken niet in die behoefte kan worden voorzien. Een innovatiepartnerschap dient te zijn gericht op de ontwikkeling van innovatieve producten, diensten of werken en dient gevolgd te worden door de aankoop van de daaruit resulterende innovaties, mits deze voldoen aan de prestatieniveaus die tussen de aanbestedende overheid en de deelnemers zijn afgesproken. Let op: het is geen evidentie om prestatieniveaus en maximumprijzen te bepalen voor oplossingen die nog niet bestaan!

Los van het innovatiepartnerschap is het mogelijk om innovatie reeds met meer courante methoden in overweging te nemen. Het marktverkennd onderzoek is wel het meest voor de hand liggend, maar ook onderhandelingsprocedures of het werken met varianten bieden mogelijkheden om innovatie te stimuleren.

Energie-efficiëntieprestaties (art. 168. Wet OO 2016)

Via de nieuwe wetgeving overheidsopdrachten wordt het verwerven van producten, diensten en gebouwen met hoge energie-efficiëntieprestaties aangemoedigd en in sommige gevallen verplicht. Belangrijke randvoorwaarde is dat de hoge eisen op vlak van energie-efficiëntie in overeenstemming moeten zijn met de principes van voldoende concurrentie, kosteneffectiviteit, de economische haalbaarheid, de duurzaamheid en de technische geschiktheid. Ook worden aanbestedende overheden gestuurd naar het overwegen van energieprestatiecontracten bij het plaatsen van opdrachten voor diensten met oog op het realiseren van energiebesparingen op de lange termijn. Het KB van 13 juli 2014 breidt de energie-efficiëntieverplichtingen bij overheidsopdrachten van gebouwen uit naar een hele lijst van bijkomende producten en diensten.

Voor meer informatie over de huidige en nieuwe wet overheidsopdrachten ga naar:

<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/juridische-achtergrond>

6

VOORWERP VAN DE OPDRACHT

Het voorwerp van de opdracht is de 'titel' of het 'onderwerp' van de opdracht. Dit moet potentiële inschrijvers overtuigen om de aankondigingsdocumenten en/of het bestek te openen. Hier moet reeds duidelijk gemaakt worden dat het om een duurzame opdracht gaat, gezien alle andere bepalingen in het bestek steeds verwijzen naar de omschrijving van het voorwerp van de opdracht.

De omschrijving van het voorwerp bij een duurzame opdracht is best zo transparant mogelijk over het duurzame karakter van de opdracht. Zo zijn de potentiële inschrijvers meteen op de hoogte van de doelstellingen van de aanbestedende overheid.

Voorwerp van opdracht in de context van het beleid van de organisatie.

"<.....> (naam van de openbare overheid) hecht belang aan de milieuzorg en de sociale aspecten. Dit wordt verklaard in haar <strategisch beleid>, <missie>, <aankoopbeleid>, ..."

Het werkt sterk sensibiliserend.

Door het voorwerp van de opdracht duurzaam te maken nemen overheidsaankopers het voortouw. De markt merkt deze toename in duurzame opdrachten op. Dit signaal kan ervoor zorgen dat de markt meer en meer gaat investeren in duurzame producten en bedrijfsprocessen om zo een goede kans te maken op het binnenhalen van overheidsopdrachten. Hoe meer bedrijven inzetten op duurzaamheid, hoe groter het aantal inschrijvers wordt en hoe competitiever de markt. Dit heeft dan weer een positief effect op de prijs voor duurzame producten en diensten.

Het is stimulerend voor pioniers.

Het integreren van duurzaamheid in het voorwerp van de opdracht is ook een beloning voor die bedrijven die een pioniersrol opnemen en echte voortrekkers zijn op vlak van duurzaamheid. De kans dat zij de opdracht binnenhalen is namelijk veel groter dan voor bedrijven die zich nog moeten omschakelen naar meer duurzame productiemethodes of die nog aan het begin staan van een integratie van duurzame producten in hun catalogus.

Het is noodzakelijk voor de opmaak van het duurzame bestek.

Alle eisen die verder opgenomen worden in het bestek worden gelinkt met het voorwerp van de opdracht. De wetgeving is hier heel duidelijk over: de criteria opgenomen in het bestek dienen verband te houden met het voorwerp van de opdracht.

7

SELECTIE- & UITSLUITINGSCRITERIA

De selectiecriteria hebben uitsluitend betrekking op de leverancier en staan dus los van de eigenschappen van de producten, diensten of werken die worden aangekocht, de wijze van gunning van de opdracht, de uitvoering van de opdracht enz. De grote vraag is hier: welke potentiële leveranciers krijgen toegang tot de opdracht?

Welke selectiecriteria zijn relevant?

Selectiecriteria worden gebruikt om niet geschikte potentiële opdrachtnemers uit te sluiten of om geschikte opdrachtnemers te selecteren die toegang krijgen tot de opdracht. Selectiecriteria zijn echter sterk gereguleerd door de wetgeving overheidsopdrachten, de keuze is dus gelimiteerd. Hieronder volgen enkele opties om duurzaamheid te laten doorwegen bij het selecteren van geschikte leveranciers:

Een overheid kan potentiële opdrachtnemers uitsluiten indien sprake is van ernstige overtreding op vlak van sociale en/of milieuwetgeving.

Verder kunnen eisen opgelegd worden die de geschiktheid van een potentiële opdrachtnemer beoordelen en bepalen of die in staat is de duurzame opdracht uit te voeren. Heeft de potentiële opdrachtnemer al ervaring met duurzame opdrachten? Welke maatregelen neemt hij op vlak van milieubeheer? Hoe worden de sociale risico's beheerd doorheen de keten?

Voor het bepalen van de geschiktheid van de leverancier kan gevraagd worden naar referenties waarbij duidelijk wordt gepeild naar de duurzaamheidsaspecten van de referentieopdrachten. Zo kan u partijen uitsluiten die nog geen enkele ervaring hebben met duurzaamheid.

Er moet echter telkens nagedacht worden over de relevantie van de selectiecriteria en de proportionaliteit in functie van de grootte en de duurtijd van de opdracht. Zo heeft het geen zin om bewijs te vragen van een milieubeheersysteem in een kleine opdracht, omdat de inspanning om het certificaat voor het milieubeheersysteem te verkrijgen disproportioneel zwaar is in vergelijking met de grootte van de opdracht.

Voor gedetailleerde informatie over milieubeheersystemen, zie <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/milieumilieubeheer>.

Voor gedetailleerde informatie over de juridische achtergrond van het integreren van selectiecriteria bij overheidsopdrachten, zie <http://www.publicprocurement.be/nl>.

Uitsluitingscriteria

De niet-naleving van de milieu- en sociale wetgeving, die het voorwerp is geweest van een definitief vonnis of een beslissing met een gelijkwaardig effect, kan beschouwd worden als een overtreding met betrekking tot het professionele gedrag van de betrokken economische operator, of een ernstig vergrijp dat het mogelijk maakt de betrokken partij uit te sluiten van de mededinging voor het contract.

Ref.: Art. 56 en 57 van Richtlijn 2014/24/EU en Art. 80 van Richtlijn 2014/25/EU

8

GUNNINGSCRITERIA

Gunningscriteria zijn criteria die het mogelijk maken om offertes objectief te vergelijken op basis van bv. prijs, kwaliteit en esthetiek, maar ook op vlak van sociale en ecologische duurzaamheid en innovatie. Gunningscriteria worden beoordeeld via een score of een gewicht en op die manier wordt een objectieve vergelijking gemaakt tussen de aanbieders. Eén belangrijke voorwaarde: gunningscriteria moeten gelinkt zijn met het voorwerp van de opdracht en moeten objectief meetbaar zijn! Het opnemen van 'duurzaamheid' als gunningscriterium is dus niet concreet genoeg én niet objectief meetbaar.

Gunningscriteria toegepast in de praktijk

Gunningscriteria voorbeeld	Gewicht
1. Prijs Berekening (bv.): $\text{Laagst opgegeven prijs} / \text{opgegeven prijs} \times 0,60$	60%
2. Milieucriteria (De aanbestedende overheid verduidelijkt verder de gewichten die gegeven zullen worden aan de onder deze tabel vermelde criteria) Berekening (bv.): $\text{Totaal gescoorde punten} / \text{maximum aantal te scoren punten} \times 0,35$	35%
3. ...	5%

In de hierboven vermelde tabel zal het gewicht dat aan de milieucriteria wordt toegekend vastgesteld worden door de inkoper naar gelang de specifieke aanbesteding. Vertegenwoordigers van diverse sectorfederaties herinneren er vaak aan om dit gewicht niet te onderschatten, om duurzaamheid in de toekenningsfase sowieso een kans te geven.

Gebruik van labels en aanverwante criteria:

Criteria opgenomen in dit document en in een label zijn steeds een momentopname. Deze worden continu gereviseerd om de meest recente marktevoluties te volgen en het wordt bijgevolg aanbevolen om de laatste stand van zaken op vlak van lastenboek te consulteren op de website van het label zelf.

Een keurmerk kan zowel gebruikt worden als (bewijsvoering) voor technische criteria als voor gunningscriteria. In het eerste geval geldt dit als minimale eis, in het tweede geval kunnen extra punten verdiend worden bij het voldoen aan de uitgeschreven onderliggende criteria van het keurmerk. Artikel 54 van de wet overheidsopdrachten van 17 juni 2016 geeft een uitgebreid overzicht van de wijze waarop u naar keurmerken kunt verwijzen in een bestek. De meest algemene en juridisch correcte manier bestaat er in de technische eisen die u wenst te benadrukken (en die verband houden met het voorwerp van opdracht) op te nemen in (een bijlage) aan het bestek. Vervolgens vermeldt u dat een bepaald keurmerk of een set van keurmerken (of gelijkwaardig) als mogelijk bewijs op de naleving van de technische eis(en) voldoet. Neem gelijkwaardig bewijsmateriaal mee in overweging.

Het is ook mogelijk om een kruisverwijzing tussen technische specificaties en gunningscriteria te maken:

Bijvoorbeeld:

- Technische eis:
Eventuele papieren handleidingen bij het product zijn gedrukt op papier met minstens 70% gerecycleerde vezels of vezels uit duurzaam beheerde bossen (op basis van aanwijzingen op het FSC of PEFC label of gelijkwaardige labels).
- Gunningscriterium:
Indien meer dan 70% van de vezels van de eventuele papieren handleidingen van gerecycleerde oorsprong of uit duurzaam beheerde bossen is (zie technische eis), dan kunt u extra punten krijgen (op basis van aanwijzingen op het FSC of PEFC label of gelijkwaardige labels).

9 — TECHNISCHE SPECIFICATIES

Onder de technische specificaties worden de kenmerken of eigenschappen beschreven waaraan het product of de dienst minimaal dient te voldoen. Dit vormt een grote opportuniteit voor duurzaamheid, want hier stellen we de duurzame of technische eisen op van het product, de dienst of het werk. Keurmerken en certificaten zijn een eenvoudige en veelgebruikte methode om aan te tonen dat aan de technische specificaties is voldaan. Ze kunnen ook gebruikt worden als bron voor het zoeken naar technische kenmerken die opgenomen kunnen worden in het bestek.

Let op!

Zijn uw verplichte criteria marktconform?

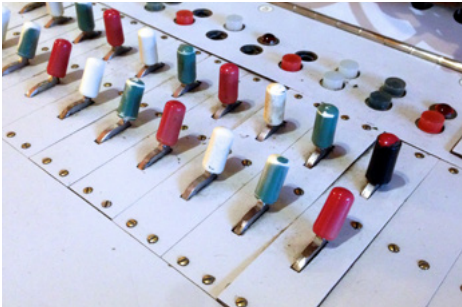
Wat is een betrouwbaar label?

Keurmerken zijn voor aanbestedende diensten een handig instrument om op een snelle manier te oordelen of een product voldoet aan een aantal milieu- of sociale eisen. Nochtans bestaat er een wildgroei aan keurmerken en is het niet toegelaten om zomaar elk keurmerk in te zetten in het kader van overheidsopdrachten. De wetgeving overheidsopdrachten omschrijft daarom de voorwaarden waaraan een keurmerk moet voldoen. Alle in de gids vermelde keurmerken voldoen aan de eisen van de wetgeving. Voor meer informatie over keurmerken, zie <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/milieu/keurmerken>.

10

BIJZONDERE UITVOERINGSVOORWAARDEN

Uitvoeringsvoorwaarden dienen door de opdrachtnemer gerespecteerd te worden tijdens de uitvoering van de opdracht. Uitvoeringsvoorwaarden zijn een ideaal instrument om opdrachtnemers aan te zetten om te investeren in duurzaamheid tijdens de volledige duur van de opdracht. Er moet een link zijn met het voorwerp van de opdracht, maar uitvoeringsvoorwaarden kunnen betrekking hebben op de leveringsvoorwaarden, de (sociaal of ecologisch verantwoorde) productiewijze, duurzaam HR-beleid, enz.

“*U, als aankoper, heeft een belangrijke hefboom voor duurzaamheid in handen: koopkracht.*”

**Jo Versteven, expert duurzame overheidsopdrachten,
Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling**

11

SOCIALE ASPECTEN IN OVERHEIDSOPDRACHTEN

Aanbestedende diensten kunnen op verschillende manieren rekening houden met sociale en ethische overwegingen in overheidsopdrachten.

Het betreft het respecteren van de nationale, Europese en internationale sociale wetgeving, het bevorderen van gelijke kansen voor mannen en vrouwen en culturele diversiteit, het bepalen van technische eisen die een (betere) toegankelijkheid voor mensen met een handicap toelaten, het inschakelen van minder gekwalificeerde doelgroepen en werklozen (kansengroepen), het respecteren van de conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie en van de mensenrechten, fatsoenlijke arbeidsomstandigheden, het rekening houden met aanvaardbare lonen (IAO-conventie nr. 94) bij de gunning van de opdracht, het rekening houden met duurzame handelspraktijken, het rekening houden met de sociale gevolgen van productieprocessen in de hele levenscyclus van een product of een dienst, het treffen van de nodige maatregelen om de deelname van beschutte werkplaatsen (maatwerkbedrijven) en sociale inschakelingsondernemingen aan te moedigen, het zorgen voor voldoende opleiding, veiligheidsinstructies ... voor het personeel.

Voor aankopers is het echter wel belangrijk om hiermee op een gepaste manier rekening te houden. De overwegingen kunnen namelijk, afhankelijk van hun aard, pas tijdens bepaalde fases van de aanbestedingsprocedure worden meegewogen.

Voor gedetailleerde informatie over deze sociale en ethische aspecten en hun toepassing in overheidsopdrachten, gelieve de website te raadplegen op:

<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/sociale-aspecten>

deel B

Duurzaamheidscontext

1

SCOPE: BRANDBLUSAPPARATEN

Toepassingsgebied

Deze fiche belicht de markttrends en duurzaamheidsaspecten met betrekking tot brandblusapparaten. De scope beperkt zich tot draagbare blustoestellen. Een brandblusser bestaat uit een blusmiddel, cilinder, (manometer), mondstuk en handgreep. Het gaat om poederblus-, schuimblus- (water met additieven als blusactieve stof), natblus- (water als blusactieve stof) en CO₂-blustoestellen. Draagbare blustoestellen worden gebruikt door zowel professionele als niet-professionele eindgebruikers. Ze worden ingezet als een actieve brandbeveiliging voor het doven en beheersen van kleine branden in bijvoorbeeld kantoorgebouwen en huizen.

Niet in scope zijn de automatische brandblusinstallaties zoals sprinklerinstallaties of automatische blussystemen met CO₂. Ook andere brandpreventieartikelen worden niet opgenomen in deze productfiche waaronder: branddekens, branddeuren, brandkasten, signalisatie, rookmelders, haspels, persslangen, etc.

2

DE MARKT - FEITEN EN CIJFERS

2.1 De markt

De globale markt van brandblusapparaten heeft een waarde van ongeveer 2,903 miljard dollar. De markt neemt toe door de strengere reglementeringen, verstedelijking en welvaart. Noord-Amerika en West-Europa zijn de prominente regio's waar de meerderheid van de verkoop plaatsvindt. Noord-Amerika heeft het grootste aandeel in de wereldmarkt (meer dan 30,0% in 2017)¹.

Deze stijging is voor een groot deel te danken aan de groei van de bouwsector en de strengere regulering door de overheid. De combinatie van de stijging van het aantal infrastructuurwerken en de verstrengde regelgeving inzake brandveiligheid leidt automatisch tot een stijgende vraag naar brandblusapparaten².

Toename van het aantal infrastructuurwerken

We stellen een globale stijging vast van het aantal bouwactiviteiten voor de industrie, commerciële centra en woningbouw. Dit zorgt voor een stijgende vraag naar brandblusapparaten in de markt. Doordat die gebouwen ook steeds dichter bij mekaar komen te liggen, is er meer oplettendheid nodig, wat die toenemende vraag naar blustoestellen nogmaals vergroot.

Strengere reglementering en beveiligingsvoorschriften

Een andere oorzaak in de groei van de markt voor brandblussers is de wettelijke verplichtingen inzake brandveiligheid en de eisen van verzekeringskantoren bij de toekenning van een brandverzekering. De wettelijke eisen worden vastgesteld in het KB 7 december 2016, het KB van 28 maart 2014, het ARAB (Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming) en de lokale politiecodex.

Een gedetailleerder overzicht van alle bestaande wetgeving in België i.v.m. brand is te vinden op de website van het wtcb (Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf)³.

1 <https://www.futuremarketinsights.com/reports/fire-extinguisher-market>

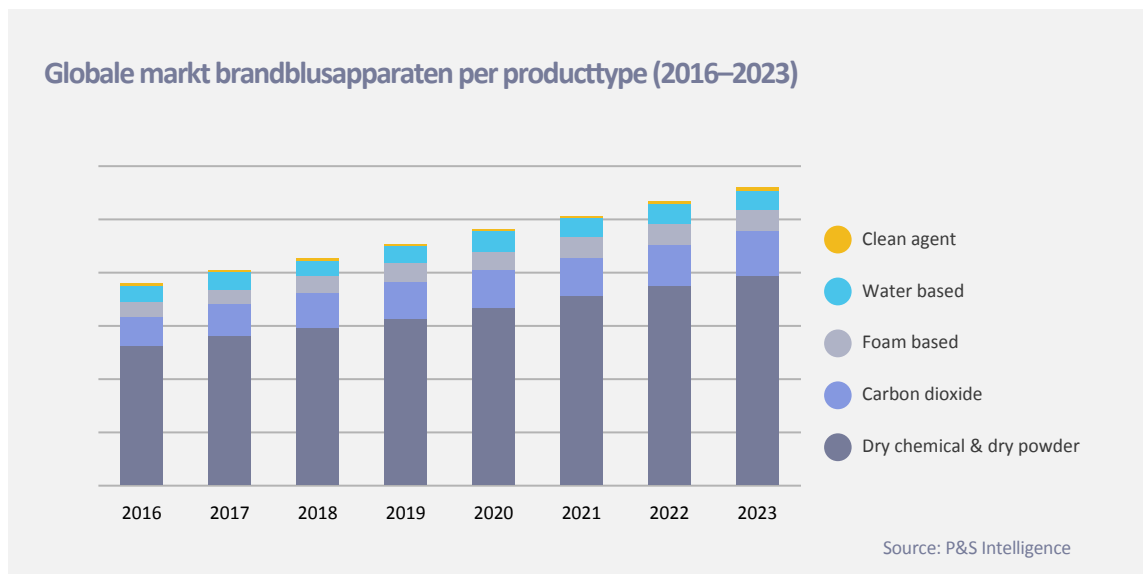
2 <https://bit.ly/2Q3dpsX>

3 <https://bit.ly/2CvGAwM>

2.2 Een markt van vele maten en soorten

De globale markt van brandblustoestellen is wereldwijd aan het groeien. Op basis van het producttype is de markt voor brandblussers ingedeeld in schuim-, poeder-, CO₂-, en waterblussers. Wat de omzet betreft, wordt geschat dat de categorie van poederblussers in 2017 het grootste marktaandeel (55,0%) heeft. Het dominante marktaandeel van poederblussers ligt aan de relatief lage prijs en brede functionaliteit in vergelijking met andere producttypen⁴.

Figuur 1: Globale markt brandblusapparaten per producttype (2016–2023)

Wij stellen een indeling van brandblusapparaten voor op basis van volgende parameters:

- Soort brand;
- Type blusmiddel;
- Type gebouw.

Overzicht brandblusapparaten per soort brand:

De keuze van de brandblusser is afhankelijk van de soort brand die er kan ontstaan. De soorten branden worden opgedeeld in specifieke brandklassen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van welk blusmiddel wordt aanbevolen bij welke soort brand (brandklasse)⁵.

In sommige gevallen zijn er variaties mogelijk. Bijvoorbeeld voor het blussen van vetten en oliën wordt een schuimblusser afgeraden. Er bestaan echter ook schuim-vetblussers die wel geschikt zijn voor het blussen van oliën. Brandblussers die worden gebruikt voor het blussen van klasse A- en klasse B-branden worden het meest op de markt verkocht⁶.

4 <https://www.psmarketresearch.com/market-analysis/fire-extinguishers-market>

5 Klasse E, Elektrische branden zijn eigenlijk klasse A of klasse B branden en is daarom niet meer van toepassing. Klasse E wordt echter wel opgenomen aangezien op sommige producten het wel aangeduid staat omdat deze producten geschikt zijn om elektrische branden te blussen.

6 <https://www.futuremarketinsights.com/reports/fire-extinguisher-market>

Overzicht brandblusapparaten per soort brand: A, B, C, D, (E), F

Brand-klasse	Symbool	Brandstof	Kenmerken	Voorbeelden	Blusstof	Niet gebruiken!
A		vaste, niet-smeltende stoffen van gewoonlijk organische oorsprong	gloed en vlammen	papier, hout, textiel, verpakkingsmateriaal	water, CO ₂ , schuim, AB-poeder	BC-poeder
B		vloeistoffen en smeltende vaste stoffen	vlammen	oplosmiddelen, olie, benzine, was, vet, kunststoffen, verf, vernis	schuim, CO ₂ , BC-poeder, ABC-poeder	water
C		gassen	vlammen	aardgas, LPG, butaan, propaan	BC-poeder, ABC-poeder, CO ₂	water, schuim
D		metalen	gloed	aluminium, natrium, magnesium, kalium, zirkonium, lithium	D-poeder	water, CO ₂ , schuim, ABC-poeder
(E)		brand in of aan onder elektrische spanning staande apparatuur	gloed en vlammen	computers, telefooncentrales, schakelkasten	ABC-poeder, CO ₂	water
F		zeer hete olieën en vetten >5 liter	vlammen	grote frituurovens	schuim	water, CO ₂ , BC-poeder, ABC-poeder

Figuur 2: Overzicht brandblusapparaten per soort brand (A, B, C, D, (E) & F)⁷

Overzicht brandblusapparaten per type blusmiddelen:

Hieronder bespreken we kort de verschillende brandblusapparaten, hun toepassing en enkele voor- en nadelen^{8,9}. Volgende types blusmiddelen worden in blustoestellen teruggevonden:

1. Blusschuimen (water met additieven als blusactieve stof);
2. Bluspoeders (blusstof in poedervorm);
3. CO₂ (op basis van koolstofdioxide);
4. Bluswater in natblussers (water als blusstof).

7 <http://www.svphi.com/brandveiligheid/>

8 <https://www.somatifie.be/nl/nieuws/item/127-soorten-brandblussers>

9 <http://brandblusserkeuring.be/brandblussers/>

1. Blusschuimen (water met additieven als blusactieve stof, klasse A, B en F voor schuim-vetblussers)

Schuimblussers bevatten naast water een schuimvormend middel. De oplossing mengt zich bij de sproeikop met lucht. De klassieke schuimblussers zijn geschikt voor branden van klasse A (vaste stoffen) en B (vloeistoffen). Schuim-vetblussers zijn geschikt voor branden van klasse A (vaste stoffen), B (vloeistoffen) en vetstoffen F (oliën & vetten). Schuimblussers worden meestal aanbevolen omdat dit bij gebruik beperkte nevenschade veroorzaakt en de zichtbaarheid bij een evacuatie niet hindert. Bovendien heeft een ongeofende gebruiker met een schuimblusser een veel grotere kans op een succesvolle blussing dan met een poederblusser.

Voordelen

- Eenvoudige bediening
- Lange spuitduur
- Blust met beperkte nevenschade
- Onder spanning staande apparatuur kan geblust worden (tot 1000 volt)
- Door koelend effect minder kans op herontsteking

Nadelen

- In aankoop duurder dan een poederbrandblusser
- Standaard niet vriesbestendig (al zijn er speciale schuim-vet toestellen die dat wel zijn)

2. Bluspoeders (blusstof in poedervorm, klasse A,B, C en (D))

Poederblussers zijn het meest in omloop en wellicht dus ook het meest populair in België. Poederblussers bevatten een chemisch poeder. Dit poeder verstikt het vuur en werkt erg snel. Poederblussers zijn geschikt voor branden van klasse A (vaste stoffen), B (vloeistoffen), C (gassen). Voor metaalbranden (brandklasse D) bestaan speciale poederblussers. Deze moeten in nauw overleg met de leverancier geselecteerd worden en geïnstalleerd worden.

Het grote voordeel van een poederblusser is dat deze een hoog blussend vermogen hebben. Daarboven is poeder ook een vorstvrij blusmiddel en relatief goedkoop. Het grote nadeel van een poederblusser is dat deze bij gebruik (zelfs bij een heel klein of accidenteel gebruik) een enorme schade veroorzaakt omdat het poeder zich letterlijk overal verspreid als een stofwolk. Reinigen van de schade dient te gebeuren door een gespecialiseerde firma. De kosten van reiniging en beschadiging aan apparatuur kunnen sterk oplopen bij het gebruik van een poederblusser. Het gebruik van een poederblusser kan bovendien de zichtbaarheid hinderen tijdens een evacuatie en mensen kunnen allergisch reageren na contact met het bluspoeder. Alhoewel poederblussers in officiële tests het hoogste blusvermogen behalen, is het voor een ongeofende gebruiker moeilijk om met een poederblusser een goed blusresultaat te behalen.

Voordelen

- Goed bluseffect
- Apparatuur onder spanning kan geblust worden
- Vorstbestendig

Nadelen

- Veel nevenschade
- Geen/amper koelend effect
- Tast elektrische apparaten aan
- Grotere kans op herontsteking brand
- Verhindert het zicht en maakt daardoor ontruiming risicovol
- Kortere blustijd

3. CO₂ (klasse A, B en C)

De CO₂-blusser, ook wel koolzuursneeuw blusser genoemd, is een gasvormig blusmiddel (meestal koolstofdioxide) dat met een temperatuur van ongeveer -80°C de blusser verlaat. CO₂ blussers verstikken het vuur doordat de zuurstofconcentratie zo sterk daalt dat het vuur zich niet meer kan verder verspreiden. CO₂-blussers zijn geschikt voor kleine branden van klasse B (vloeistoffen) en C (gassen). Bovendien kunnen CO₂-blussers gebruikt worden om de vlammen te doven van een brand met kleine vaste stoffen (brandklasse A). Omdat dit blusapparaat geen schade of residu nalaat, wordt dit vaak gebruikt bij elektrische toepassingen als bijkomende beveiliging.

Dit type is, in tegenstelling tot de andere type blusapparaten, niet geschikt voor grotere vaste stof branden (brandklasse A) gezien het blusmiddel de brandhaard niet afdekt, niet koelt en ook snel terug verdampt.

Voordelen

- Onder spanning staande apparatuur kan snel en effectief geblust worden
- Geen nevenschade
- Vorstbestendig

Nadelen

- Ongeschikt voor thuis (best trainen voor gebruik)
- Bijna 2x zo zwaar als de andere type brandblussers
- Verstikkend voor mens en dier
- Kan brandwonden (vrieswonden) veroorzaken
- Verwaait snel
- Relatief duur

4. Bluswater in natblussers (water als blusstof, klasse A)

Een waterblusser bevat hoofdzakelijk water met toevoeging van bluszouten en biociden om het water steriel te houden. Waterblussers zijn geschikt voor branden van klasse A.

Voordelen

- Goedkoop in aanschaf
- Beste blusmiddel voor vaste stoffen

Nadelen

- Zelden door brandweer toegestaan als primaire blusstof voor professioneel gebruik (schuim en poeder wél)
- Niet vorstbestendig
- Beperkte toepassing (enkel brandklasse A)
- Niet geschikt om nabij elektrische installaties of apparaten te gebruiken (risico op elektrocutie)

Overzicht brandblusapparaten per type gebouw:

Voor elk type gebouw zijn er bepaalde brandblustoestellen beter geschikt. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de blusmiddelen per type gebouw. Gezien veel afhangt van de specifieke situatie in een gebouw is altijd aan te raden de regelgeving en adviezen inzake brandveiligheid te raadplegen.

1. Kantoren, appartementen en thuisgebruik:

Algemeen kunnen we stellen dat voor kantoren, magazijnen, appartementen en thuisgebruik, zonder noemenswaardige extra brandbare materialen, schuimbrandblussers (brandklassen A en B) of poederbrandblussers (brandklassen A, B en C) gebruikt worden. Voor thuiskeukens worden voornamelijk ABF-schuimbrandblussers gebruikt.

2. Technische ruimtes:

Voor technische ruimtes, plaatsen met waardevolle (elektronische) items en bij professionele keukens worden CO₂-brandblussers gebruikt. Gezien dit blusapparaat totaal geen schade of residu nalaat wordt dit vaak gebruikt bij elektrische toepassingen als bijkomende beveiliging.

3. Horeca en frituren:

In horeca keukens en bij friteuses zijn schuimblussers met een F blusvermogen verplicht aanwezig. In de overige ruimtes kunnen poeder- of schuimblussers toegepast worden maar vanwege de voedselveiligheid en nevenschade worden daar in het algemeen schuimblussers met een A en B blusvermogen geplaatst.

Producenten en leveranciers op de markt:

De belangrijkste leveranciers op de Belgische markt zijn:

- Saval: <https://www.saval.be>
- Ansul: <http://www.ansul.be>
- Dewofire: <https://www.dewofire.be>
- Firesafe: <https://www.firesafepius.be>
- Brandbluscentrale: <https://www.brandblussercentrale.eu/nl>
- Brandbeveiligingsshop.be: <https://www.brandbeveiligingsshop.be>
- Brandveilig.be: <https://www.brandveilig.be>
- SomatiFIE: <https://www.somatifie.be/nl/>
- Brandblusserkeuring.be: <http://brandblusserkeuring.be>
- Sici: <https://www.sici.be>

Deze werden bevraagd door een vragenlijst over de duurzaamheidsaspecten van brandblusapparaten. De feedback in de vragenlijst werd verwerkt in de fiche.

Een waaier van contracten

Meer en meer aanbestedende diensten verkiezen een integrale dienstverlening bij het aankopen van brandblusapparaten. Zij wensen geen eigenaarschap van de producten maar verkiezen het gebruik inclusief de onderhoudsservice voor hun brandblustoestellen. De markt speelt hierop in en biedt tegenwoordig, naast aankoopcontracten, ook formules met dienstverlening. De verschillende vormen op de markt zijn:

Aankopen van brandblusapparaten: De aankoper koopt brandblusapparaten aan en wordt dus eigenaar van de producten. Er wordt een (afzonderlijk) contract afgesloten met een leverancier voor de keuring (en eventueel herstellen) van de brandblusapparaten.

Terugname van brandblusapparaten: Er kunnen van bij de start van het contract afspraken worden gemaakt op vlak van terugname bij einde gebruiksduur van de producten. Zelfs indien het eigendomsrecht van de producten bij de aankopende organisatie ligt, kan dit recht overgedragen worden op het einde van de gebruiksduur. De teruggenomen producten kunnen ontmanteld worden en de onderdelen en materi-

alen kunnen hergebruikt worden in het productieproces van nieuwe brandblustoestellen. Dit biedt zowel economische als ecologische voordelen.

Huren van brandblusapparaten inclusief dienstverlening: Het principe is dat de aankoper de brandblustoestellen huurt, terwijl de dienstverlener eigenaar blijft van de producten. Er wordt dan ook meer gekeken naar de functionele behoefte van de aankoper zoals bijvoorbeeld het nodige aantal brandblusapparaten. In veel gevallen wordt ook het onderhoud en herstel opgenomen in het contract. In dit geval zal de dienstverlener de gebruikte blusapparaten ophalen, inspecteren, hervullen indien nodig, en terug bezorgen aan de klant. Uit marktbevraging blijkt dat vaak tweedehands brandblustoestellen worden ingezet voor de verhuur.

3

DE MARKT - TRENDS

1. Aandacht voor circulair ontwerp

Brandblussers zijn vaak circulair ontworpen zodat ze eenvoudig herstelbaar en demonteerbaar zijn. Organisaties maken bijvoorbeeld gebruik van standaard onderdelen die het mogelijk maken om de brandblussers te herstellen en onderdelen te vervangen. Op deze manier kunnen de blustoestellen vaak ter plaatse onderhouden of hersteld worden. Alle materialen zitten bovendien handvast, zodoende weinig kracht nodig is om ze los te maken. Dit laatste heeft ook als voordeel dat op het einde van de levensduur de blusapparaten eenvoudig demonteerbaar zijn. Op deze manier kunnen de producten op het einde van de levensduur maximaal hergebruikt/ gerecycleerd worden¹.

2. Aanbod van BIO en ECO schuimen stijgt

Een groot aantal fabrikanten claimt eco- en bioschuim in hun blustoestel toe te passen. Het is echter niet eenvoudig om dit als aankoper te verifiëren omdat bijvoorbeeld schadelijke stoffen (zoals fluorsurfactants) door hun geringe gehalte niet op het veiligheidsinformatieblad vermeld moeten worden. Met andere woorden, ondanks het aanbod van Eco en Bioschuimen stijgt, wil dit niet zeggen dat het wel degelijk om milieuvriendelijkere varianten gaan. Een onafhankelijke keuring zoals het Milieukeur kan wel de nodige waarborgen verschaffen.

3. Inzetten op maximaal hergebruik

Zoals eerder besproken zijn steeds meer onderdelen vervangbaar en eenvoudig demonteerbaar. De onderdelen die op het einde van de levensduur nog bruikbaar zijn, kunnen dus opnieuw ingezet worden voor de productie van nieuwe blusapparaten. Indien de producten niet meer geschikt zijn voor hergebruik in blusapparaten wordt er steeds vaker gezocht naar andere doeleinden bijvoorbeeld voor het maken van manden voor honden, lampen, wijnrekken,... Voor blusmiddelen, zoals poeders, is hergebruik mogelijk².

1 Marktconsultatie juni 2019

2 Marktconsultatie juni 2019

4. Inzetten op maximale recyclage

Naast het intensief hergebruiken van materialen wordt er ook ingezet op het recyclen van de materialen. De materialen worden selectief ingezameld en verwerkt door erkende organisaties³. Drie Japanse fabrikanten van brandblussers, Hatsuta Seisakusho Co., Yamato Protec Corp. en Morita Corp., kondigden aan een recyclage-systeem voor brandblussers te lanceren. Hierbij wordt sterk ingezet op het selectief inzamelen, demonteren, hergebruiken en uiteindelijk recyclen van de resterende materialen. Op deze manier werd het recyclagepercentage van 37 procent naar 97 opgetrokken (uitgedrukt in kilogram).

5. Integrale dienstverlening voor de “aankoop” van nieuwe brandblussers

Meer en meer aanbestedende diensten verkiezen een integrale dienstverlening bij het aankopen van brandblusapparaten. Het principe is dat de aankoper de brandblustoestellen huurt, terwijl de dienstverlener eigenaar blijft van de producten. Er wordt dan ook meer gekeken naar de functionele behoefte van de aankoper zoals bijvoorbeeld het nodige aantal brandblusapparaten. In veel gevallen wordt ook het onderhoud en herstel opgenomen in het contract. In dit geval zal de dienstverlener de gebruikte blusapparaten ophalen, inspecteren, hervullen indien nodig, en terug bezorgen aan de klant.

4

DE DUURZAAMHEIDSIMPACT VAN BRANDBLUSAPPARATEN

Wat zijn de belangrijkste duurzaamheidsimpacten binnen de productgroep van brandblusapparaten?

Een duurzame overheidsopdracht houdt rekening met verschillende beleidsdoelstellingen. Voor de federale overheid worden ze opgesomd in de omzendbrief van 16 mei 2014 of in de meest recente regelgeving. Deze beleidsdoelstellingen zijn heel ruim en kunnen u als aankoper inspireren bij het zoeken naar de specifieke doelstellingen die u wenst te bereiken met uw aankoopdossier.

Elk product, dienst of werk heeft eigen duurzaamheidsaspecten, dit zijn die aspecten waar je écht impact kan realiseren. Bijvoorbeeld: het is logisch dat u bij de aankoop van koffie impact hebt op eerlijke handel en biologische landbouw, maar geen impact hebt op vlak van sociale economie en kansengroepen. Om heel goed te kiezen uit alle mogelijke duurzaamheidscriteria is het als aankoper belangrijk te weten welke hefboomen tot duurzaamheid je kan activeren door je aankoop. Dit geeft focus en zorgt ervoor dat u niet afgeleid wordt om minder relevante duurzaamheidsaspecten te integreren in een bestek.

Naast relevante duurzaamheidsaspecten die gelinkt zijn aan een product, dienst of werk kan het ook zijn dat de aankoopdienst vanuit haar organisatie eigen accenten legt en die meeneemt in het aankoopproces. Bijvoorbeeld als kostreductie een belangrijke doelstelling is van de aankoopdienst kan het zijn dat dit primeert doorheen het volledige aankoopproces. Duurzaam aankopen is net het evenwicht zoeken tussen het realiseren van de duurzame beleidsdoelstellingen en de prioriteiten en ambities binnen de aankoopdienst.

We brengen alvast de duurzaamheidsimpact in kaart per fase van de levenscyclus van een brandblusapparaat.

3.1. Grote uitdagingen op vlak van duurzaamheid

Bij de aankoop van brandblusapparaten wordt meestal de focus gelegd op de technische eisen en worden criteria meegenomen die van belang zijn in de fase van acquisitie, zoals de prijs, kwaliteit en performantie. Er wordt weinig of geen aandacht besteed aan de productiefase, de gebruiks- en de eindegebruiksfase van de brandblusapparaten. Deze fases zijn op vlak van duurzaamheid heel relevant door hun grote sociale en ecologische impact. De beslissing die aankopers nemen bij einde gebruik kan beschouwd worden als één van de belangrijkste. Hergebruik

en recyclage zijn namelijk de enige strategieën om materialen zo lang mogelijk economisch in te zetten en (mogelijk schadelijk) afval te vermijden¹.

Brandblusapparaten hebben een grote duurzaamheidsimpact maar ze hebben zeker en vast ook een positieve sociale impact: ze dragen namelijk bij tot de preventie van grote brandschade. Mensen, bedrijven en producten worden hierdoor gevrijwaard van ongevallen en schade door brand. Brandblusapparaten zijn dus nodig, maar deze fiche geeft zicht op hoe de meest duurzame keuzes kunnen gemaakt worden bij het maken van een aankoopbeslissing.

Bij het in kaart brengen van de duurzaamheidsimpact beschouwen we de volledige levenscyclus van een brandblusapparaat en gaan we na welke impacten doorwegen in elke fase én met welke strategieën een aankoper rekening kan houden. Duurzaam aankopen is het creëren van positieve ecologische, sociale en economische impact over de volledige levensduur van producten (def. ISO 20400). De meest duurzame aankoop is een aankoop die vermeden kan worden (preventieprincipe). Indien er toch een toestel wordt aangekocht zal het product volgende fases doormaken: ontwerp, materialen, productie, distributie, gebruik en einde levensduur. Hieronder gaan we in op elke fase en bespreken we op welke manier een aankoper een positieve duurzame impact kan realiseren.

De stad Kortrijk maakte in 2015 een raamovereenkomst voor de aankoop, herstellingen, hervullen en leveringen van blusmiddelen voor een periode van vier jaar. De clausules in het bestek dienen als inspiratie voor overheidsaankopers en worden overgenomen in deze fiche.

2 Milieuvriendelijkheid & duurzaamheid	30
2.1 duurzaamheid - recuperatie afgekeurde toestellen	5
<i>De firma toont aan dat ze toestellen op een correcte manier recupereert om te hervullen of afgekeurde toestellen binnen de aanbesteding terugneemt en afvoert naar de daarvoor bestemde verzamelplaats. De punten worden als volgt verdeeld: 0 = niet recupereren van afgekeurde blusmiddelen 5 = beschrijving van hoe de blusmiddelen gerecupereerd worden</i>	
2.2 duurzaamheid - levensduurte blusmiddelen minstens 20 jaar	5
<i>De firma toont aan de hand van certificaten en/of technische fiches aan dat de levensduurte van de nieuwe te leveren producten binnen deze opdracht 20 jaar of langer is. De punten worden als volgt verdeeld: 0 = minder dan 20 jaar levensduurte 5 = gelijk aan of meer dan 20 jaar levensduurte</i>	
2.3 milieuvriendelijkheid - gebruik van milieuvriendelijke producten	10
<i>De firma toont aan de hand van certificaten en/of technische fiches het gebruik van milieuvriendelijke producten behorende tot deze opdracht. De punten worden als volgt verdeeld: 0 = geen gebruik van milieuvriendelijke materialen & het niet afleveren van milieuvriendelijke fiches 5 = gebruik van milieuvriendelijke materialen & afleveren van technische fiches</i>	
2.4 milieuvriendelijkheid - afstanden/wagens	10
<i>De firma toont aan dat ze beschikken over milieuvriendelijke wagens en/of ze rekening houden met het inzetten van werknemers op het veld die beperkte afstanden afleggen... De punten worden als volgt verdeeld: 2.5 op milieuvriendelijkheid van de wagens -- 0 = geen milieuvriendelijke wagens -- 2.5 = milieuvriendelijke wagens 2.5 op de afstanden die worden verrekend volgens de regel van drie</i>	

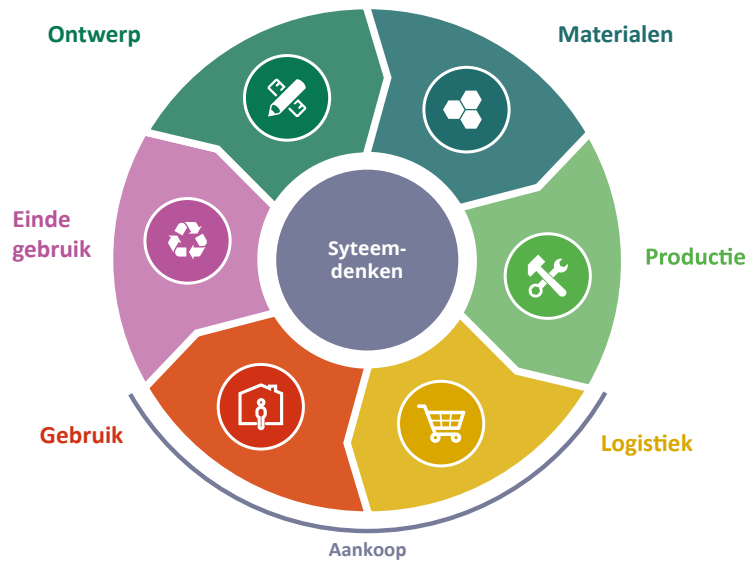
Figuur 3: Voorbeeld - Gunningscriteria voor de aankoop van nieuwe blusmiddelen (Stad Kortrijk, 2015)

1 <https://docplayer.nl/5209947-Criteria-voor-duurzaam-inkopen-van-blusmiddelen.html>

We vertrekken van de levenscyclus van een brandblusapparaat:

De schakels in de productieketen

Bron: Vlaanderen Circulair, Flanders DC

Ontwerp

Alles begint bij het ontwerp van de brandblusser. Keuzes die hier gemaakt worden hebben een impact op de volgende fases in de levenscyclus. Tijdens de ontwerpfase kan rekening gehouden worden met:

Modulair ontwerp

Een brandblusser is meestal modulair ontworpen. De stukken zijn zo ontworpen dat ze gemakkelijk kunnen gemonteerd en gedemonteerd worden. Bij schade aan het toestel is het dus niet nodig de volledige brandblusser te verwijderen maar kunnen (soms ter plaatse), de beschadigde stukken worden vervangen. Dit is echter niet het geval bij toestellen met een permanent drukpatroon (zie verder). Op het einde van de levensduur is de demonteerbaarheid voordelig omdat de ontmanteling snel en eenvoudig kan worden uitgevoerd. Hierdoor is maximaal hergebruik en recyclage mogelijk.

De grootte en de inhoud van de brandblusser

De grootte en inhoud van de brandblusser heeft een impact op de hoeveelheid materiaal en het aantal brandblussers. Deze aspecten worden echter bepaald op basis van de brandveiligheid en relevante wetgeving. Zoals reeds besproken voorkomen brandblussers het risico op brand en beperken ze op deze manier schade aan mens en materiaal. De fiche spreekt zich daarom niet uit over de grootte, aantal en inhoud van de blustoestellen die nodig zijn ter preventie van brand.

De keuze van de soort brandblusser

Ingrediënten van blusmiddelen kunnen stoffen zijn die volgens de Europese regelgeving geclassificeerd worden als bijtend, corrosief, giftig, zeer giftig, schadelijk, kankerverwekkend, mutageen, reproductietoxisch of sensibiliserend. Als aankoper is het mogelijk eisen te stellen aan het gebruik van deze stoffen.

De Europese regelgeving (CLP- Verordening (1272/2008) schrijft voor wanneer stoffen vermeld dienen te worden op het Veiligheidsinformatieblad (VIB) van het product. Het VIB bevat informatie over de gevaren van de stoffen en beschrijft deze in hoofdstuk 15 aan de hand van H- zinnen (hazard). Het formuleren van eisen met behulp van de H- zinnen maakt het mogelijk om met het VIB vast te stellen of een product wel of niet voldoet aan de vooropgestelde criteria. De voordelen hiervan zijn dat het, in plaats van het voorschrijven van allerlei tests, voldoende is de beschikking te hebben over het VIB van het product. Voor fluortensiden, zware metalen en broeikasgassen zijn er specifieke eisen voorgesteld^{2,3}.

Milieukeur

De eisen die gesteld worden voor schuimblussers door het keurmerk “Milieukeur” kunnen dienen als inspiratie om de schadelijkheid van blusschuimen te beperken. De publicatie van de eisen worden beschreven in hoofdstuk 2 “Milieukeureisen aan het product”:

https://www.smk.nl/Public/Milieukeur_NonFood_schemas/2019/BBMSHEMA_NL11_DEF.pdf

We bespreken hieronder de duurzaamheidsimpact van de verschillende brandblusmiddelen: bluspoeders, blusschuimen, blusgassen en waterblussers. Naast de keuze van het blusmiddel is het opnieuw vanuit duurzaamheidsperspectief belangrijk om de keuze van het blusmiddel af te stemmen op het gebruik.

Blusschuimen: Deze bevatten water en additieven. In blustoestellen worden in verband met de vereiste houdbaarheid van 5 jaar alleen synthetische blusschuimen toegepast. Vrijwel alle typen blusschuim bevatten persistente fluorverbindingen die een hoog blusvermogen en lange houdbaarheid ondersteunen. AFFF blusschuimen vormen een hoge milieubelasting omdat dit type schuim een groot aandeel fluorverbindingen bevat die biologisch niet afbreekbaar zijn en bijgevolg accumuleren in de natuur. Andere synthetische blusschuimen in brandblussers bevatten een geringer aandeel fluorverbindingen. Zeer recent zijn er fluorvrije blusschuimen voor in brandblussers op de markt gekomen die volledig vrij zijn van fluorverbindingen en ook op de andere eerder genoemde milieue- en gezondheidscriteria zeer goed scoren.

Bluspoeders: hier is het blusmiddel ‘poeder’ dat bestaat uit: ammoniumfosfaat, ammoniumsulfaat en/of kaliumzouten, kalk en siliconenolie. Als de gehele levenscyclus bekeken wordt, komt bluspoeder als het minst gunstige alternatief naar voren in termen van milieueffecten. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de gevolgschade (corrosie na het blussen) en door de hoeveelheid vast afval. De relatief hoge milieubelasting is in Nederland de reden geweest waarom vroeger de bluspoeders niet in aanmerking kwamen voor het keurmerk “Milieukeur”.

Blusgassen: Tot de blusgassen behoren inerte gassen (argon, stikstof, CO₂ en mengsels van deze drie), halonen, en chemische gassen (fluorkoolwaterstoffen en perfluorkoolwaterstoffen). Blusgassen worden gebruikt als blusmiddel omdat ze de zuurstof verdrijven uit de brandhaard. Vroeger werden hiervoor halonen gebruikt, maar deze zijn door het Montreal-protocol verboden omdat ze de ozonlaag aantasten. De halonen zijn vervangen door andere gassen die op hun beurt bijdrage tot de opwarming van de aarde (broeikasgassen). Het broeikas effect van broeikasgassen wordt uitgedrukt in GWP (Global Warming Potential). De keuze voor duurzame blusgassen kan op basis van het GWP vergeleken en bepaald worden.

Waterblussers: bestaat uit water als blusstof met CO₂ als drijfgas. Deze bevatten ook stoffen zoals bluszouten en biociden om het water steriel te houden. Algemeen wordt gesteld dat de keuze voor waterblussers de voorkeur krijgt op vlak van duurzaamheidsimpact. Een waterbrandblusser zal echter zelden als enige brandblusser worden gebruikt aangezien deze enkel geschikt zijn voor klasse A branden (vaste stoffen).

2 <http://vebon.org/Documenten/0156.pdf>

3 <https://www.milieukeur.nl/35/m/praktijkvoorbeeld/25/Details.html>

De keuze tussen een permanent- of inwendig drukpatroon

Kies voor een brandblusser met een inwendig drukpatroon. Voor elke brandblusser, uitgezonderd blusser op basis van blusgassen, kan een keuze gemaakt worden voor een permanent of inwendig drukpatroon. Het grootste verschil is dat bij een blusser op permanente druk de gehele blusser (cilinder) op constante druk staat. Bij een blusser met een inwendig drukpatroon staat enkel een inwendig patroon in de cilinder onder hoge druk. Door het inslagen van een pin in dit patroon kan vervolgens de gehele blusser onder druk gezet worden. Blussers met een inwendig drukpatroon houden langer hun spuitdruk en -afstand; hetgeen de gebruiker in staat stelt om langer een veilige afstand tot de brandhaard te houden.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste verschillen:

Permanente druk:	Intern drukpatroon:
<ul style="list-style-type: none">- Constante druk van ongeveer 15 bar meestal met distikstof (N₂)- Herkenbaar aan manometer (CO₂ heeft dit niet want die staan altijd onder eigen druk)- Gevoelig voor druklekkage- Eenvoudig en goedkoper- Maximale levensduur van 10 jaar	<ul style="list-style-type: none">- Via een knop/ pin wordt het drukpatroon met gas geactiveerd- Inhoud en drukpatroon ter plekke vervangbaar- Quasi ongevoelig voor druklekkage- Langere veilige spuitafstand- Levensduur 20 jaar- Duurder (aankoopprijs)

Het grote verschil in duurzaamheidsimpact wordt pas duidelijk op het einde van de levensduur. Elke 10 jaar dient een brandblusser uitvoerig gecontroleerd te worden via een drukproef. Dit is niet mogelijk (in termen van kostenefficiëntie) bij een brandblusser met een permanente druk aangezien de stoffen reeds vermengd zijn en hervullen dus niet mogelijk is. Bij een inwendig drukpatroon is het mogelijk de componenten van elkaar te scheiden en de inhoud en omhulsel te controleren en indien nodig gescheiden af te voeren en te recyclen⁴.

2.1. Elk van de aangeboden types draagbare blussers voldoen aan:

- a) NBN EN 3- norm
- b) BENOR gekeurd (attestering)
De aannemer voegt per type draagbare brandblusser een geldig goedkeuringscertificaat bij zijn inschrijving (vervaldag).
- c) de aangeboden toestellen staan NIET onder permanente druk

Figuur 4: Voorbeeld - Kwalitatieve selectiecriteria voor de aankoop nieuwe blusmiddelen (Stad Kortrijk, 2015)

4 <https://bit.ly/2qDt5bx>

Materialen

Overige materialen: aluminium, rubber, koper, ...

Naast het blusmiddel bestaat het omhulsel en toebehoren van de brandblusser uit verschillende materialen waaronder metalen (vb.: aluminium, staal, inox, messing) en kunststoffen (plastics en synthetisch rubber (EPDM)). De blusapparaten bestaan overwegend uit metaal (ongeveer 90%) en in mindere mate kunststoffen (10%)⁵.

Ook de keuze van de materialen heeft een duurzaamheidsimpact. De voetring, slang en spuitmond bestaan in de meeste gevallen uit kunststof. De behuizing, nanometer en stijgbuis bestaan overwegend uit metalen. Voor de knijphendel wordt zowel plastic als metaal gebruikt. In veel gevallen bestaat de keuze om het materiaal in metaal of kunststof te maken. Metalen zijn in het algemeen duurder en zwaarder. Metaal heeft dan weer het voordeel dat het beter herbruikbaar en recycleerbaar is dan kunststoffen.

Uit de marktbevraging blijkt dat er in geen geval een trend is om minder materialen te gebruiken in het ontwerp van de brandblussers. De kwaliteit moet namelijk steeds gewaarborgd blijven. Ook de recycled content wordt niet aangegeven als aandachtspunt bij het ontwerp van de blusapparaten⁶.

Productie

Ook tijdens deze productiefase is het mogelijk duurzaamheid mee in rekening te brengen. Hierbij is het van belang transparantie te vragen in de productieketen: Waar bevindt zich de productie van de geleverde toestellen en worden deze op een sociaal en ecologisch verantwoorde wijze geproduceerd?

Ethische aspecten in de toeleveringsketen

Uit de marktconsultatie blijkt dat productie van brandblussers overwegend gebeurt in Europa (Frankrijk, Duitsland, , België, Polen, Italië, Nederland). Enkele organisaties geven aan dat een deel van hun productie gebeurt buiten de Europese Unie, namelijk in China. Een gekend risico bij de productie buiten Europa zijn de sociale risico's in de keten, zoals het werken onder het minimumloon, excessieve werkuren, hoge schendingen op vlak van gezonde en veilige werkomgeving, gedwongen overuren, boetes voor gemaakte fouten, inhouden van identiteitsbewijzen, uitbuiting van kwetsbare groepen, schending van het recht op vereniging, etc.

Een verklaring op eer, getekend door de leverancier, dat voldaan is aan de basisconventie van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) is een minimale eis. Daarboven zijn er specifieke keurmerken en managementsystemen die ingaan op de sociale aspecten in de toeleveringsketen (zie hieronder). Belangrijk aandachtspunt bij keurmerken en certificaten rond ecologische en circulaire aspecten is dat deze niet in alle gevallen rekening houden met ethische aspecten (arbeidsomstandigheden). Vaak moet een aankoper de aandacht houden op de 2 aspecten en aparte controlesystemen in acht nemen.

Milieuvriendelijk productieproces

De leverancier toont aan de hand van certificaten en/of technische fiches het gebruik van milieuvriendelijke producten tijdens de opdracht:

5 Marktconsultatie juni 2019

6 Marktconsultatie juni 2019

Bij de keuze van een producent kan je transparantie eisen betreffende de toxiciteit van de 'bijproducten' die gebruikt worden tijdens de productiefase. De aankoper vraagt naar **transparantie over productie** (wie en waar bevindt zich de productiesite). Naast transparantie over de productieketen is ook **inzicht over de hulpstoffen** tijdens het productieproces van belang. Deze bepaalt de impact op het welzijn en de gezondheid van de productiewerkers in de keten (referentie: REACH- regelgeving van de EU). Ook **milieumanagementsystemen** (zoals: ISO 14001, EMAS,...) kunnen aantonen dat de productie wordt uitgevoerd op een meer milieuverantwoorde wijze. Het is de verantwoordelijkheid van de leverancier om deze certificaten op te vragen bij de producent (tenzij de leverancier en producent dezelfde partij zijn). De leverancier kan uiteraard ook zelf over een milieumanagementsysteem beschikken.

Gezondheid en veiligheid van de werknemers

De grote risico's voor werknemers tijdens het productieproces zijn de toxiciteit van de blusmiddelen en de risico's die gekend zijn in de metaalsector (geluid, machineveiligheid (sneldraaiende machines), intern transport, gevaarlijke stoffen, etc.). Het is dan ook belangrijk dat de producent kan aantonen dat er voldoende geïnvesteerd wordt in de veiligheid en gezondheid van de werknemers. De aankoper kan transparantie vragen over de aanpak op vlak van veiligheid en gezondheid of kan hiervoor refereren naar bestaande managementsystemen.

Logistiek

Duurzame verpakking

Kies voor recycleerbare en/of gerecycleerde en/of herbruikbare verpakking en laat de leverancier instaan voor de terugname van de verpakking bij de levering. Plastic kan bijvoorbeeld worden vervangen door papier en golfkarton, of door gerecycleerde- en biogebaseerde plastic.

De primaire verpakking van brandblussers is in de meeste gevallen een kartonnen doos. Deze doos is 100% recycleerbaar. Als aankoper kan je hier eisen opleggen op vlak van gerecycleerde content en op vlak van terugname en hergebruik van de verpakking. De dozen met brandblusapparaten worden geleverd op paletten, vaak wordt een pallet met dozen volledig ingewikkeld met plastic folie. Ook hier is het mogelijk als aankoper bijkomende eisen op te leggen zoals het aandeel plastic verpakking te beperken of te recupereren en te hergebruiken⁷. Ook bestaan er secundaire en tertiaire verpakkingen uit gerecycleerd materiaal. Zo bestaat er rekwikkelfolie uit gerecycleerde LDPE en paletten uit gerecycleerd HDPE/ PP.

Duurzaam transport

Met de productie, bevoorrading en controle van brandblussers gaan veel vervoersbewegingen gepaard. Rijden met energiezuinige vervoersmiddelen kan veel milieubelasting besparen. Aankopers hebben dan ook de mogelijkheid om eisen op te leggen over de gebruikte vervoersmiddelen of managementsystemen voor de distributie (vb.: Lean & Green programma of gelijkwaardig). Ook het beperken van de afstand en het lokaal aankopen van goederen heeft een positief effect. Voor meer informatie verwijzen wij u naar <https://www.gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/content/goederentransport-over-de-weg>.

Gebruik

De gebruiksfase heeft eveneens een grote impact op de duurzaamheidsimpact van brandblusapparaten. Het verlengen van de levensduur is hier essentieel. Tijdens de gebruiksfase kan worden ingezet op een lange levensduur door het nemen van volgende maatregelen:

Kwaliteitscontrole en houdbaarheid van de brandblussers

Het is voor werkgevers wettelijk verplicht jaarlijks te controleren op de kwaliteit en houdbaarheid van de blusapparaten⁸. Indien deze niet meer voldoen aan de kwaliteits- en veiligheidseisen is het wenselijk deze te herstellen en niet onmiddellijk te verwijderen. Ook wordt hierdoor de brandbeveiliging versterkt, wat bijdraagt tot het vermijden van brandschade. De jaarlijkse controle dient ook om vandalisme tegen te gaan of tijdig te detecteren. Brandblussers zijn in scholen en openbare plaatsen vaak het doelwit van vandalisme. Een oplossing hiervoor is om de brandblussers te plaatsen achter een breekglas of in een kast.

Voorlichting en training van werknemers

Voorzie voorlichting en training van het personeel voor het gebruik van brandblussers zodat de toestellen op een correcte manier worden gebruikt en in de juiste omstandigheden. Training en voorlichting van de werknemers beperkt de schade bij brand door het effectief en efficiënt blussen. De wettelijke bepalingen omtrent opleiding over brandpreventie op arbeidsplaatsen is terug te vinden in de Codex over het welzijn op het werk, Boek III.- Arbeidsplaatsen, Titel 3. Brandpreventie op de arbeidsplaatsen.

Garantie optrekken naar minimum 10 jaar

De garantie van een brandblusser is gemiddeld 5 - 10 jaar. Na 10 jaar (bij de meeste schuimblussers na 5 jaar) is het verplicht een drukproef uit te voeren om de kwaliteit te waarborgen. Voor de brandblussers met permanente druk betekent dit dan ook het einde van hun levensfase aangezien de componenten van deze blussers niet vervangbaar zijn. Bij de keuze voor een apparaat met inwendig drukpatroon kan de garantie in sommige gevallen worden opgetrokken met 10 jaar, mits het onderhoud door dezelfde firma wordt uitgevoerd waar de brandblusser is aangekocht. De uitbreiding van de garantie opnemen in het bestek kan interessant zijn mits voldoende afgetoetst bij de relevante marktactoren.

Service model voor brandblusapparaten

In een as-a-service model behoudt de leverancier het eigenaarschap en de verantwoordelijkheid voor het product, en is er een grotere incentive om duurzame producten te ontwerpen. In zo'n model worden blusapparaten verschillende keren na elkaar gedemonteerd en hergebruikt. Hoe modulairder het toestel hoe makkelijker het na eerste gebruik kan geüpgraded worden waardoor de waarde hoog blijft.

Een uitdaging voor aankopers hierbij is het budgetbeheer. Bij blusapparaten-as-a-service worden toestellen boekhoudkundig niet langer geboekt als investeringskost, maar als werkingskost. Dit heeft het voordeel dat er geen investeringspieken meer zijn, maar zorgt anderzijds wel voor langere looptijden. Deze boekhoudkundige omslag is vereist vooraleer de dienst ook effectief kan worden afgenomen.

Sociale economie

De aankooporganisatie kan kiezen voor een organisatie die de sociale economie stimuleert door (rechtstreeks of via onderaanneming door de dienstverlener) beroep te doen op maatwerkbedrijven of bedrijven die werken met kansengroepen. De gunningscriteria van de raamovereenkomst van de stad Kortrijk (figuur 4) kan dienen ter inspiratie van overheidsaankopers.

8 ARAB: art. 52.11 en art. 63bis

Nr.	Beschrijving	Gewicht
4	Sociale overwegingen - maatschappelijk verantwoord ondernemen	10
	<p><i>De firma toont aan aandacht te hebben voor culturele en sociale diversiteit waarbij men kansengroepen de kans geeft om zich te ontplooiën.</i></p> <p><i>De inschrijver geeft op welke effectieve inspanningen er worden of zullen worden gedaan op het vlak van maatschappelijke solidariteit en de mogelijkheid om zich maatschappelijk te engageren dat gericht op zorg voor de mens in de breedste zin van het woord; dit alles via een inspanningsverbintenis van de inschrijver.</i></p> <p><i>Het is perfect mogelijk om tijdens de uitvoering van de overeenkomst acties in te bouwen die een grote sociale impact hebben. Het grote voordeel is dat deze acties nauw kunnen opgevolgd worden door de stad Kortrijk en eventueel kunnen tot stand komen naargelang de noden op de werkvloer.</i></p> <p><i>De uiteindelijke doelstelling is bedrijven mee te krijgen in een verbeteringsmentaliteit op het vlak van duurzaam en mensgericht personeelsbeleid.</i></p> <p><i>Dit wordt aangetoond aan de hand van certificaat of overeenkomst.</i></p> <p><i>De inschrijver gebruikt hiervoor maximaal 1 x A4.</i></p> <p><i>De puntenverdeling gebeurt als volgt:</i></p> <p><i>0 = de firma kan niet aantonen maatschappelijk verantwoord te ondernemen</i></p> <p><i>10 = de firma levert de gevraagde documenten af ifv maatschappelijk verantwoord ondernemen</i></p>	

Figuur 5: Voorbeeld - Gunningscriteria voor de aankoop van nieuwe blusmiddelen (Stad Kortrijk, 2015)

Einde gebruik

Het einde van de levensduur is uiterst belangrijk voor de duurzaamheidsimpact van brandblussers. Het is nodig om bewust om te gaan met de materialen en de waarde maximaal te behouden. De eisen naar hergebruik en recyclage dienen in het aankoopbestek opgenomen te worden. Volgende aspecten hebben een positieve impact op de duurzaamheidsimpact van brandblusapparaten op het einde van de levensduur:

Milieukeur

De eisen die gesteld worden voor blustoestellen door het keurmerk "Milieukeur" kunnen dienen als inspiratie om het hergebruik van blusapparaten te stimuleren. De publicatie van de eisen wordt beschreven in hoofdstuk "2.2 Eisen voor hergebruik":

https://www.smk.nl/Public/Milieukeur_NonFood_schemas/2019/BBMSHEMA_NL11_DEF.pdf

!Opgelet: Milieukeur laat toe om bluspoeder te gaan hergebruiken als mest. Uit marktbevraging blijkt dat producenten deze laagwaardige recyclage niet stimuleren en voorstellen om hogere criteria te eisen, namelijk het hergebruiken van het bluspoeder.

Take-back & Recycle clauses

Voor aankopers is het mogelijk om het contract zo op te stellen dat de brandblussers op het einde van de levensduur terug worden genomen door de leverancier én optioneel te vragen hoe deze worden verwerkt (inzicht in de volgende loop). Op deze manier wordt een selectieve inzameling gegarandeerd en kan ingezet worden op maximaal hergebruik, maximale recyclage en is er een garantie op het correct verwijderen van de gevaarlijke stoffen.

Selectieve inzameling van afgedankte brandblusapparaten

De brandblussers dienen op het einde van de levensduur teruggenomen te worden door de leverancier of onderhoudsdienst. Uit marktonderzoek blijkt dat er geen noemenswaardig verschil is op vlak van duurzaamheid tussen de terugname door de leverancier of het onderhoudsbedrijf (indien het hier niet over dezelfde organisatie gaat).

Indien de brandblussers op een andere manier worden verwijderd, dienen de brandblussers correct gesorteerd te worden. Brandblussers worden aanzien als KGA (klein gevaarlijk afval). De ophaling kan gebeuren door een erkende firma of, afhankelijk van de regionale wetgeving, afgeleverd worden aan het recyclagepark.

Maximaal hergebruik van afgedankte brandblusapparaten

Het is mogelijk om stukken te gaan hergebruiken als onderdeel van een nieuwe brandblusser waaronder het plastic voetstuk, metalen behuizing, nanometer, blusmiddel, Bedrijven kunnen namelijk alle stukken die nog bruikbaar zijn opnieuw inzetten in de productie van nieuwe blusapparaten. Op deze manier wordt het gebruik van nieuwe onderdelen vermeden wat minder energie en materialen vergt. De eisen naar hergebruik van de blustoestellen dienen opgenomen te worden in het bestek. Dit zorgt voor zekerheid op vlak van hergebruik en stimuleert de markt na te denken over mogelijk hergebruik van de materialen⁹.

Maximale recyclage van afgedankte brandblusapparaten

Indien de onderdelen niet worden hergebruikt dient men te gaan recycleren met maximaal waardebehoud. Een goede recyclage wordt gewaarborgd door een selectieve inzameling en ontmanteling van de brandblusser. Het opnemen van take-back clausules, inclusief maximaal hergebruik en recyclage, zorgt ervoor dat de brandblussers op een duurzame manier worden verwerkt met het oog op maximaal waardebehoud van de materialen.

5

BESCHIKBARE KEURMERKEN OP DE MARKT

Hier geven we een overzicht van beschikbare keurmerken op de markt. Voor brandblusapparaten gaat het enerzijds om kwaliteitskeurmerken, anderzijds om duurzaamheidskeurmerken. Verder vermelden we ook de belangrijkste milieu- en sociale managementsystemen.

KEURMERKEN: Kwaliteit en duurzaamheid

Voor brandblusapparaten bestaan er strikte normen naar gebruik en veiligheid. De belangrijkste kwaliteitsnormen zijn: BENOR- en CE - norm. Deze zijn niet te verwarren met de duurzaamheidsnormen zoals vermeld in de lastenboeken van bijvoorbeeld Milieukeur, Blauwe Engel label, ... We bespreken kort de kwaliteitseisen en gaan daarna verder in op de duurzaamheidsnormen.

Legende

- (Blauw) Wijdverspreid in de markt.
Beïnvloeding van de prijs: =
- (Oranje) Beperkt aanwezig op de markt
Beïnvloeding van de prijs: ↗
- (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt
Beïnvloeding van de prijs: ↑

KWALITEITSKEURMERKEN

BENOR (Blauw) Wijdverspreid in de markt

BENOR (BELgische NORm) is een merk eigendom van het BIN (Belgisch Instituut voor Normalisatie). Het geeft aan dat de brandblusser in overeenstemming is met de Belgische norm (NBN). In een professionele context zal door de verzekering bijna altijd gevraagd worden om brandblussers met BENOR-label te installeren. Warenhuisketens verkopen soms blustoestellen die deze norm niet dragen. Aankopers dienen dus extra aandacht te besteden dat deze norm zeker aanwezig is op het toestel.

Meer info: <https://www.benor.be/nl/>

CE-markering (Blauw) Wijdverspreid in de markt

CE-markering geeft aan dat de brandblusser voldoet aan de voorschriften van de Europese PED-richtlijn (van 2014/68/EU). Concreet betekent dit dat je apparaat geslaagd is voor alle testen die deze richtlijn vereist. En dit zowel voor het reservoir als voor de accessoires op het vlak van drukrisico's.

Meer info: <http://ec.europa.eu/growth/single-market/ce-marking/>

DUURZAAMHEIDSKEURMERKEN

Momenteel is het Nederlandse Milieukeur het belangrijkste keurmerk op de Nederlandse en Belgische markt voor schuimblusser.

Milieukeur (Blauw) Wijdverspreid in de markt

De kern van het certificatieschema Milieukeur brandblusmiddelen bestaat uit de milieucriteria waaraan het product en de gebruikte ingrediënten moeten voldoen. Een tweede belangrijke eis is de functionaliteit van de brandblusmiddelen. Het gaat dus om een afweging tussen een minimale milieuschade door het blusmiddel en de maximale bluscapaciteit ervan. Niet-navulbare brandblusproducten vallen af voor certificatie omdat ze te milieubelastend zijn. Ook Aërosolvormende systemen komen niet in aanmerking voor Milieukeur.

AgentschapNL schat dat ongeveer 40% van alle brandblusmiddelen het keurmerk Milieukeur heeft of daarvoor in aanmerking komt.

Meer info: <https://www.milieukeur.nl/19/home.html>

MILIEUMANAGEMENTSYSTEMEN

Een milieumanagementsysteem is gericht op het beheersen en verbeteren van prestaties op vlak van de milieu-impact van de organisatie. Indien u aan de uitvoerder vraagt om een milieumanagementsysteem voor te leggen heeft u zekerheid dat er voldaan wordt aan de milieuwetgeving en dat de organisatie streeft naar een continue verbetering van de milieuprestaties. In het kader van deze fiche voor brandblusapparaten zullen dergelijke systemen in het bijzonder van belang zijn voor bedrijven die één of andere dienstverlening aanbieden.

De meest gekende milieumanagementsystemen op de Europese markt zijn EMAS en ISO 14001. Deze systemen zijn nog niet wijdverspreid in de markt van brandblusapparaten. Alle brandblusapparaten die worden geproduceerd binnen de EU dienen wel te voldoen aan de minimale milieuwetgeving die van kracht is in hun respectievelijke land.

EMAS (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt

Het Europees Milieumanagement- en Audit Schema (EMAS) is een milieubeheer- en auditsysteem van de EU voor bedrijven en andere organisaties. EMAS biedt een systeem om een organisatie te evalueren en te verbeteren op vlak van milieuprestaties.

Het aandeel Belgische producenten en/of distributeurs van brandblusapparaten die een EMAS-certificaat kunnen voorleggen is beperkt.

Meer info:

http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm

ISO 14001 (Rood) Onvoldoende tot niet aanwezig op de markt

ISO 14001 is de milieumanagementstandaard van de Internationale Organisatie voor Standaardisatie. ISO 14001 stelt een systematische aanpak voor met oog op het continu verbeteren van de milieu-impact van de activiteiten, producten en diensten van de organisatie.

ISO 14001 is in volle expansie in de EU en kent in de markt een verdubbeling over de laatste 8 jaar. Er zijn enkel algemene statistieken per land gekend, nog niet per sector. Het is dus moeilijk in te schatten hoeveel brandblusproducenten dit keurmerk hebben. De sector geeft wel indicaties dat dit aandeel momenteel nog beperkt is.

Meer info:

<http://www.iso.org/iso/home/standards/management-standards/iso14000.htm>

Let op:

1. Een milieumanagementsysteem is gelinkt aan een organisatie, niet aan een product!
2. Indien deze systemen onvoldoende verspreid zijn op de markt is het een risico om dit te eisen als selectie- of uitvoeringscriterium. Marktverkenning biedt hier vaak bijkomende hulp. Er bestaan echter bijkomende technieken om leveranciers te vragen naar hun milieueengagement. Zie hiervoor de rubriek milieumanagement op www.gidsvoorduurzameaankopen.be.

MANAGEMENTSYSTEMEN VOOR SOCIALE DUURZAAMHEID IN DE KETEN

Dit is relevant indien de brandblusapparaten niet in de EU worden geproduceerd. In de meeste gevallen hebben de producenten vestigingen in Europa (zie hoger). Een managementsysteem voor sociale duurzaamheid in de keten is gericht op het beheersen en verbeteren van prestaties op vlak van de sociale risico's doorheen de keten van de organisatie, met focus op de plaats van productie. Indien u aan de uitvoerder vraagt om een sociaal managementsysteem voor te leggen (of op te starten) heeft u de garantie dat de risico's in kaart worden gebracht (transparantie) en dat de organisatie streeft naar een continue verbetering van de sociale risico's in de keten.

De meest gekende managementsystemen met oog op het verbeteren van de sociale voorwaarden in de keten van brandblusapparaten op de Europese markt zijn SA 8000 en BSCI. Deze systemen zijn nog niet wijdverspreid in de markt. Er is wel een stijgende trend merkbaar door de grote media-aandacht voor dit thema en de integratie van clausules bij overheidsopdrachten.

BSCI (Oranje) Beperkt aanwezig op de markt

BSCI (Business Social Compliance Initiative) is een managementsysteem met als doel de arbeidsomstandigheden wereldwijd te verbeteren. BSCI vertrekt van internationale normen en standaarden zoals de basisconventie van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) met focus op veilige werkomstandigheden, geen kinder- en dwangarbeid en recht op het vormen van een vakbond. Zowel de leverancier als (een deel van) de toeleveranciers in de keten dienen een audit te ondergaan én een verbeterplan op te stellen om aan de BSCI-criteria te voldoen.

BSCI is een business gedreven managementsysteem, geen certificaat. Het deelnemen aan dit initiatief biedt echter de garantie dat de leverancier investeert in de continue verbetering van de sociale voorwaarden in de keten.

Meer info: <http://www.bsci-intl.org>

SA 8000 (Oranje) Beperkt aanwezig op de markt

SA 8000 (Social Accountability) is een sociaal managementsysteem dat gericht is op het verbeteren van de arbeidsomstandigheden binnen de onderneming en haar productieketen. Het systeem is gebaseerd op de normen van de Internationale Arbeidsorganisatie en de Universele Verklaring van de rechten van de mens. Bedrijven die deze principes respecteren kunnen het SA 8000-certificaat verkrijgen. Dit heeft een hoge verificatiewaarde.

De controle gebeurt door onafhankelijke controle-organisaties, bijv. SGS in België.

Meer info: <http://www.sa-intl.org/>

Let op:

1. Een managementsysteem dat gericht is op het verbeteren van de sociale voorwaarden in de keten is gelinkt aan een organisatie, niet aan een product!
2. Deze systemen zijn nog niet wijdverspreid in de markt van brandblusproducent. Het is dus niet aangewezen om dit te eisen bij de indiening van een offerte. Ze kunnen wel gevraagd worden tijdens de uitvoering van de opdracht. Zo krijgt de leverancier tijd om zich te organiseren en initiatief te nemen met oog op het continu verbeteren van de sociale voorwaarden in de keten.

6

ADVIEZEN VOOR AANKOPERS

1. Kies voor het meest duurzame blustoestel binnen de wettelijke bepalingen

De meest milieuvriendelijke toepassing is het blussen met branddekens of water (brandslangen, sprinklers), dit voor zover het gebouw, lokaal en de toepassing dit toelaat. Deze en andere toepassingen werden niet verder besproken in deze fiche omdat dit bepaald wordt door wettelijke bepalingen (brandslangen/ sprinklers) of de functionaliteit te beperkt is (branddekens).

Indien het mogelijk is om een keuze te maken tussen verschillende blusmiddelen zonder de veiligheid in gedrang te brengen, kan beroep gedaan worden op volgende hiërarchie:

- Voorkeur voor gasblussers of waterblussers*;
- daarna voor schuimblussers en
- als laatste de keuze voor poederblusser.

Naar duurzaamheid is een schuimblusser aangewezen doordat de milieubelasting lager ligt dan bij poederblussers. Hierbij wordt ook in rekening gebracht dat de nevenschade bij gebruik van poederblusser groter is dan bij een schuimblusser. Ook milieukeuren kunnen u helpen in het detecteren van milieuvriendelijke toestellen.

***Opgelet:** CO2 en waterblussers zijn in de Belgische reglementering niet toegelaten als basisbeveiligingseenheid, wel als aanvullende beveiligingseenheid.

2. Kies voor blusmiddelen met een beperkte milieu-impact

De chemische samenstelling van blusapparaten kunnen zeer sterk verschillen. Het is daarom nodig om bepaalde beperkingen op te leggen bij de aankoop van de blustoestellen. Kies daarom voor blustoestellen met een beperkte toxiciteit. Deze aspecten worden uitgebreid beschreven in de eisen van het Milieukeurmerk.

Milieukeur

De eisen die gesteld worden voor blustoestellen door het keurmerk "Milieukeur" kunnen dienen als inspiratie voor aankopers. De publicatie van de eisen kan worden geraadpleegd via: <https://bit.ly/2qE2Hyp>.

3. Kies voor een inwendig drukpatroon

Een brandblusser onder permanente druk wordt niet hersteld of hergebruikt. De kost bij onderhoud is namelijk groter dan de aankoop van een nieuw toestel. Een inwendig drukpatroon daarentegen, maakt het mogelijk om de levensduur te verlengen tot 20 jaar omdat deze herstelbaar en hervulbaar zijn. Indien de totale kost wordt berekend, is het vaak voordeliger om een brandblusser met inwendig drukpatroon aan te kopen.

4. Kies voor service model met clauses bij einde gebruik

Een service model kan veel voordelen met zich meebrengen op vlak van duurzaamheid. Bijvoorbeeld wordt verwacht dat de leverancier zijn product zal ontwerpen dat eenvoudig herstelbaar is, een lange levensduur kent en op het einde eenvoudig gedemonteerd kan worden. Dit laatste maakt het mogelijk om de onderdelen maximaal te gaan hergebruiken en indien nodig te recyclen. Naar aanleiding van het marktonderzoek blijkt dit ook de trend te zijn bij brandblusapparaten. Deze voordelen zijn echter geen zekerheid en dienen verder uitgeschreven te worden in de voorwaarden van het bestek. Het is daarom ook belangrijk om clauses in het bestek op te nemen die waarborgen dat zo mogelijk ecologische blusmiddelen worden gebruikt en dat de toestellen op een correcte manier worden hergebruikt en gerecycleerd zodat de waarde van de materialen maximaal wordt behouden.

5. Eis sociale- en milieu keurmerken

Keurmerken kunnen de verificatie van de duurzaamheidseisen vereenvoudigen voor aankopers. Een aankoper dient op deze manier niet de vaak technische eisen te controleren maar kan aan de hand van een keurmerk het product op bepaalde duurzaamheidseisen verifiëren. Er kan bijvoorbeeld in het bestek verwezen worden naar het Nederlands Milieukeurmerk. Indien de productie van de toestellen niet in de EU plaatsvindt kan u ook aandacht hebben voor de sociale en milieugerelateerde impacten tijdens het productieproces. Hierboven worden de verschillende keurmerken besproken.

6. Distributie en verpakking

Een aankoper kan ook sterk inzetten op de duurzaamheidsimpact van het transport en de verpakkingen. Het is mogelijk om brandblustoestellen aan te kopen die binnen de EU geproduceerd worden. Ook milieuvriendelijk en efficiënt transport is een belangrijk aspect. Voor meer informatie verwijzen wij u naar: <https://www.gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/content/goederentransport-over-de-weg>.

De aankoper dient ook een keuze te maken over het type verpakking. Kies voor een recycleerbare en/of gerecycleerde en/of herbruikbare verpakking en laat de leverancier instaan voor de terugname van de verpakking bij de levering.

7. Milieumanagement en sociale economie

Probeer dienstverleners / leveranciers te bevoordelen die zelf inspanningen leveren op het gebied van milieu in hun eigen bedrijfsvoering. Erkende milieuzorgsystemen kunnen hierbij een hulp zijn bij de verificatie (zie hoofdstuk 4 “Beschikbare keurmerken op de markt”). Ook bedrijven die inspanningen leveren om arbeiders uit kansengroepen aan het werk te zetten kunnen extra beloond worden (zie hoofdstuk 3.1.: “Grote uitdagingen op vlak van duurzaamheid”).

Referenties

Meer voorbeelden voor het verduurzamen van aankopen kan u vinden op:

www.gidsvoorduurzameaankopen.be

Verantwoordelijke uitgever: